

Ι.ΣΤΟΥΡΝΑΡΑΣ (ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ Ε.Ε.Τ.):

Ευχαριστώ πολύ. Φίλες και φίλοι, κατ' αρχήν ήθελα να ευχαριστήσω το Προεδρείο της ΓΣΕΕ και της ΟΤΟΕ για την τιμή που μας κάνουν να μας καλέσουν σήμερα εδώ και να πούμε τις απόψεις μας για ένα τόσο κρίσιμο θέμα. Νομίζω ότι όλοι συμφωνούμε στους βασικούς στόχους, ότι θέλουμε ένα εντόνως ανταγωνιστικό τραπεζικό σύστημα και να διατηρήσουμε την εργασία στο τραπεζικό σύστημα.

Θα μου επιτρέψετε να χωρίσω την ομιλία μου σε τρεις ενότητες. Πρώτα να δούμε λίγο το παρελθόν, το οποίο έχει προκαλέσει το σημερινό πρόβλημα, δεύτερον να δούμε ποιες είναι οι προκλήσεις που αντιμετωπίζουν σήμερα οι τράπεζες στη χώρα μας και τρίτον πως αντιμετωπίζουμε ιδιαίτερα τον χώρο αυτό.

ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΙΣΧΥΟΝΤΟΣ ΑΣΦΑΛΙΣΤΙΚΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ

Δομή - Προβλήματα

Οι τράπεζες παραδοσιακά είχαν αναπτύξει συνταξιοδοτικά ασφαλιστικά καθεστώτα πολύ πριν από την δημιουργία της κοινωνικής ασφάλισης στην Ελλάδα (1936-1939) και τη δημιουργία του Ι.Κ.Α. (1951). Ήδη από το τέλος του 19ου αιώνα και τις πρώτες δεκαετίες του 20ού αιώνα οι τράπεζες δημιούργησαν με ίδια κεφάλαια ασφαλιστικά ταμεία κύριας σύνταξης σε επιχειρησιακό επίπεδο, καλύπτοντας έτσι τους τραπεζοϋπαλλήλους τους με καταστατικά και δομή πρωτοποριακά και παραδειγματικά για την εποχή τους.

Μετά τη δημιουργία του Ι.Κ.Α. και την ανάπτυξη της τραπεζικής δραστηριότητας κατά τις δεκαετίες '50, '60 και '70, το ασφαλιστικό καθεστώς των τραπεζοϋπαλλήλων διαμορφώθηκε με πολύμορφο τρόπο, που αντανάκλα εν πολλοίς τον γενικότερο κατακερματισμό που υπάρχει σήμερα σε όλο το φάσμα της ελληνικής κοινωνικής ασφάλισης.

Ήδη σήμερα, η δομή των ασφαλιστικών συστημάτων των τραπεζών μπορεί να διακριθεί σε τρεις επιμέρους κατηγορίες και συγκεκριμένα:

Τράπεζες στις οποίες η κύρια και η επικουρική ασφάλιση έχουν αναλάβει ειδικά κατά τράπεζες ταμεία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν τα ταμεία των τραπεζών: Εθνικής, Αγροτικής, πρώην Ιονικής και ΕΤΒΑ.

Τράπεζες στις οποίες όσον αφορά την κύρια σύνταξη οι εργαζόμενοι σε αυτές υπάγονται στο Ι.Κ.Α. και όσον αφορά την επικουρική σύνταξη η υποχρέωση έχει ανατεθεί σε ειδικά ταμεία. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι: Εμπορική, πρώην Πίστωσης, Πειραιώς, Γενική, Αττική, πρώην Μακεδονίας - Θράκης, πρώην Εργασίας, πρώην Κρήτης κ.λ.π.

Γ) Τράπεζες στις οποίες οι εργαζόμενοι είναι ασφαλισμένοι για την κύρια σύνταξη στο Ι.Κ.Α. και για την επικουρική σύνταξη στο Ι.Κ.Α.-TEAM. Στην κατηγορία αυτή ανήκουν οι: CΙΤΙΒΑΝΚ, ΑΒΝ ΑΜΡΟ, πρώην Eurobank, ΕΓΝΑΤΙΑ κ.λ.π.

1.1. Η παραπάνω πολυμορφία έχει δημιουργήσει αφενός άنيση αντιμετώπιση στο σύνολο των τραπεζοϋπαλλήλων και αφετέρου δυσκολία στην ελεύθερη μετακίνηση των στελεχών με έντονη στρέβλωση του ανταγωνισμού, και ενδεχομένως την παρεμπόδιση της προσαρμογής στις νέες συνθήκες και δεδομένα.

1.2. Ιστορικό αναδιάρθρωσης

Από τις αρχές της δεκαετίας του '90, σε μια προσπάθεια επίλυσης των παραπάνω προβλημάτων, τέθηκε για πρώτη φορά το θέμα της ενιαιοποίησης του ασφαλιστικού συστήματος των τραπεζών. Από τότε μέχρι σήμερα έχουν εκπονηθεί μελέτες και έχουν εξετασθεί διάφορες εναλλακτικές λύσεις προς αυτήν την κατεύθυνση, χωρίς ωστόσο να έχουν υπάρξει οριστικές αποφάσεις. Πρέπει εδώ να σημειωθεί ότι ορισμένες από τις αρχικές μελέτες που έγιναν βασίστηκαν σε υποθέσεις που δεν ανταποκρίνονταν στην πραγματικότητα, συγκάλυπταν τα προβλήματα και έτσι δεν είχαν την απαραίτητη αξιοπιστία.

ΔΙΕΘΝΕΣ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Τόσο η διεθνής πρακτική όσο και οι συστάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης συγκλίνουν σε μια ενιαία δομή των ασφαλιστικών συστημάτων. Πρόκειται για τη γνωστή δομή των τριών πυλώνων. Σύμφωνα με αυτή, κάθε συνταξιοδοτικό σύστημα δομείται σε τρεις άξονες-πυλώνες:

Ο πρώτος πυλώνας αφορά σύνταξη, η οποία παρέχεται από το κρατικό σύστημα, το ύψος της οποίας είναι σχετικά περιορισμένο και χρηματοδοτείται μέσω του διανεμητικού συστήματος

Ο δεύτερος πυλώνας αφορά τα επαγγελματικά συνταξιοδοτικά ταμεία (πρόκειται για ταμεία που δημιουργούνται κατά επιχείρηση ή από ομάδες επιχειρήσεων) ή και ατομικά συνταξιοδοτικά προγράμματα υποχρεωτικού χαρακτήρα, που σκοπό έχουν τη διαμόρφωση ενός πρόσθετου συμπληρωματικού συνταξιοδοτικού εισοδήματος. Ο πυλώνας αυτός διακρίνεται για την ανταποδοτικότητά του, δηλαδή την ισορροπία μεταξύ εισφορών και παροχών. Σε ό,τι αφορά δε την χρηματοδότηση, στηρίζεται στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα, εποπτεύεται από το κράτος αλλά δεν συνδιοικείται με το κράτος.

Ο τρίτος πυλώνας αποτελείται από προαιρετικά ατομικά ασφαλιστήρια ή άλλου είδους συνταξιοδοτικά προγράμματα. Και ο πυλώνας αυτός στηρίζεται σε κεφαλαιοποιητικό σύστημα.

Αν μεταφράσουμε την παραπάνω δομή στην ελληνική πραγματικότητα, μπορούμε να πούμε ότι στον πρώτο πυλώνα κατατάσσονται όλοι οι γνωστοί φορείς κύριας και επικουρικής ασφάλισης στην Ελλάδα, εφ' όσον δεν έχουν κεφαλαιοποιητικό χαρακτήρα. Ουσιαστικά και σύμφωνα με τα δεδομένα της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ο δεύτερος πυλώνας δεν υπάρχει σήμερα στο ασφαλιστικό σύστημα της χώρας μας.

Διάρθρωση του Τραπεζικού κλάδου στην Ελλάδα

Ανταγωνισμός - Ανάγκη εναρμόνισης

Ο Τραπεζικός κλάδος στην Ελλάδα αντιμετωπίζει τις ίδιες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο κλάδος στις άλλες χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ). Εν συντομία οι μεγαλύτερες προκλήσεις προέρχονται από την υιοθέτηση του ευρώ, την παγκοσμιοποίηση, την εισαγωγή νέων προϊόντων και υπηρεσιών, την ενοποίηση των κεφαλαιαγορών, την αξιοποίηση νέων χρηματοδοτικών εργαλείων, τη βελτίωση της διαχείρισης των κινδύνων που δημιουργούν οι μεταβολές αυτές, την τεχνολογική πρόοδο και την ανάγκη για αυξημένη ευελιξία.

Ο Ελληνικός τραπεζικός κλάδος παρακολουθεί στενά τις εξελίξεις στην Ευρωπαϊκή αγορά και βρίσκεται σε κατάσταση συνεχούς αναδιάρθρωσης.

Από την αρχή του έτους, η υιοθέτηση του ευρώ οδήγησε σε σημαντική πτώση των επιτοκίων με αποτέλεσμα το κόστος χρηματοδότησης των Τραπεζών να μειωθεί σημαντικά. Ταυτόχρονα όμως, η μείωση των επιτοκίων περιορίζει τον παραδοσιακό διαμεσολαβητικό ρόλο των τραπεζών λόγω του ανταγωνισμού από τις κεφαλαιαγορές για τις αποταμιεύσεις των πελατών. Παράλληλα, οι επιχειρήσεις καλούνται να επιλέξουν μεταξύ του τραπεζικού δανεισμού, της αγοράς εταιρικών ομολόγων και της κεφαλαιαγοράς για την άντληση των κεφαλαίων τους.

Η εισαγωγή του ευρώ έχει οδηγήσει επίσης σε μείωση των εσόδων των τραπεζών από προμήθειες σε συνάλλαγμα. Το χαρτοφυλάκιο των τραπεζών αναμένεται να επηρεαστεί περαιτέρω από την εφαρμογή του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης, το οποίο συνεπάγεται σημαντική μείωση του δημοσίου χρέους. Ως αποτέλεσμα, οι τράπεζες θα στραφούν περισσότερο προς τον ιδιωτικό αντί για τον δημόσιο τομέα.

Η παγκοσμιοποίηση οδηγεί σε αυξημένο ανταγωνισμό και αναμένεται να οδηγήσει σε ενοποιημένες (υπερεθνικές) αγορές χρηματοδοτικών εργαλείων.

Η τεχνολογική πρόοδος έχει επιβάλλει την υιοθέτηση νέων διαύλων προώθησης των προϊόντων όπως το διαδίκτυο, την ψηφιακή τηλεόραση, κ.λ.π., δηλαδή διαύλων έντασης τεχνολογίας και όχι ανθρώπινου δυναμικού. Η εγκατάσταση αυτών των δικτύων παροχής υπηρεσιών είναι ακριβή, αλλά δίνει ένα σημαντικό προβάδισμα πελατείας σε αυτούς που τα υιοθετούν πρώτοι.

Για την αντιμετώπιση των παραπάνω προκλήσεων, συντελούνται βαθιές διαρθρωτικές αλλαγές στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, το οποίο καλείται να απαντήσει σε δύο κυρίως επιτακτικές προκλήσεις. Αφενός να υλοποιήσει τα νέα επιχειρηματικά σχήματα και να υιοθετήσει τα νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα, και αφετέρου να προσαρμόσει τη μέχρι σήμερα οργανωτική του δομή στις νέες τεχνολογίες, να μειώσει το κόστος λειτουργίας του ως ποσοστό των εσόδων του και να στραφεί σε μια περισσότερο πελατοκεντρική αντίληψη των εργασιών του, όπου η βελτίωση της ποιότητας και η ταχύτερη εξυπηρέτηση του πελάτη πρέπει να αποκτήσουν απόλυτη προτεραιότητα.

Στο πλαίσιο αυτό, πρωτεύοντα ρόλο έχει ο ανθρώπινος παράγων, και η ταχεία προσαρμογή του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών στις εξελίξεις. Με γνώμονα τη διατήρηση και ενίσχυση της απασχόλησης στον κλάδο, πρέπει να γίνουν δραστικές αλλαγές και στο θεσμικό πλαίσιο που ρυθμίζει τα ασφαλιστικά συστήματα στα οποία υπάγονται οι τραπεζοϋπάλληλοι. Αυτό είναι απαραίτητο έτσι ώστε:

- να είναι το σύστημα οικονομικά βιώσιμο στο διηνεκές
- να αρθεί η ανισότητα που δημιουργούν τα διαφορετικά ασφαλιστικά συστήματα η οποία παρεμποδίζει την κινητικότητα του ανθρώπινου δυναμικού

Γ) να δοθεί η δυνατότητα υγιούς ανταγωνισμού.

Εξάλλου η υιοθέτηση, μέσα σε σύντομο χρονικό διάστημα, διεθνών λογιστικών προτύπων στην παρουσίαση των αποτελεσμάτων των τραπεζών, απαιτεί τον εξορθολογισμό του τραπεζοασφαλιστικού συστήματος το συντομότερο δυνατόν.

ΣΕΝΑΡΙΑ - ΛΥΣΕΙΣ

Καθίσταται σαφές από την παραπάνω ανάλυση ότι η αναμόρφωση και ο εξορθολογισμός του ασφαλιστικού συστήματος του τραπεζικού κλάδου έχει ήδη καθυστερήσει. Ειδικά, στην παρούσα συγκυρία, όπου η ανάγκη αυτή είναι αδήριτη για το σύνολο των ελλήνων ασφαλισμένων, η μεταρρύθμιση στον τραπεζικό χώρο αποτελεί προϋπόθεση όχι μόνο για τη διασφάλιση και την ισονομία των δικαιωμάτων των τραπεζοϋπαλλήλων, αλλά και για τη δυνατότητα

ανάπτυξης του ελληνικού τραπεζικού συστήματος και την περαιτέρω ισότιμη συμμετοχή του στις διεθνείς χρηματαγορές.

Με βάση τις παραδοσιακές αρχές του κοινωνικοασφαλιστικού δικαίου, δηλαδή την αρχή της βιωσιμότητας, την αρχή της αλληλεγγύης, την αρχή της χρηστής διοίκησης και την αρχή της ισότητας, το βασικό ρόλο στη μεταρρύθμιση αυτή καλείται να διαδραματίσει η Πολιτεία, η οποία με γόνιμο κοινωνικό διάλογο με τους αντίστοιχους κοινωνικούς εταίρους, οφείλει να αναλάβει τη σχετική πρωτοβουλία για το δυναμικότερο κλάδο της ελληνικής οικονομίας.

Ήδη στο πλαίσιο της Ένωσης Ελληνικών Τραπεζών έχουν αναπτυχθεί γόνιμα σενάρια, τα οποία μπορούν να αποτελέσουν πεδίο αναφοράς όχι μόνο για την εξεύρεση λύσης του ασφαλιστικού προβλήματος αποδεκτής από όλες τις τράπεζες, αλλά και λύσης που θα μπορούσε να αποτελέσει υπόδειγμα εφαρμόσιμο και σε επιμέρους κλάδους σε εθνικό επίπεδο.

Συγκεκριμένα και ενδεικτικά θα αναφερθούν εδώ οι εξής εναλλακτικές προτάσεις:

- ένταξη όλων των τραπεζοϋπαλλήλων στο Ι.Κ.Α. για κύρια σύνταξη και δημιουργία ενιαίου, αναλογιστικά βιώσιμου, κλαδικού φορέα, ο οποίος θα παρέχει πρόσθετη συμπληρωματική σύνταξη (επικουρική και συμπληρωματική)
- ένταξη όλων των τραπεζοϋπαλλήλων στο Ι.Κ.Α. και Ι.Κ.Α.-TEAM και δημιουργία χωριστών, αναλογιστικά βιώσιμων, συμπληρωματικών φορέων ανά τράπεζα με τις ίδιες όμως παραμέτρους και προϋποθέσεις.
- ένταξη όλων των τραπεζοϋπαλλήλων στο Ι.Κ.Α. και Ι.Κ.Α.-TEAM και δημιουργία ενιαίου κλαδικού, αναλογιστικά βιώσιμου, συμπληρωματικού φορέα.

Οι εναλλακτικές αυτές προτάσεις είναι ισοδύναμες τόσο από οικονομικής πλευράς, όσο και από διαρθρωτικής πλευράς αφού ακολουθούν το πρότυπο του πρώτου και δεύτερου πυλώνα. Διαφέρουν όμως ως προς την ευκολία μετάβασης από το σημερινό στο μελλοντικό σύστημα και ως προς τη δυνατότητα επίτευξης συναίνεσης μεταξύ των τραπεζών.

Ολοκληρώνοντας, οποιαδήποτε λύση επιλεγεί, προϋποθέτει αξιόπιστη οικονομικοτεχνική μελέτη, τον καθορισμό των απαραίτητων πόρων και των πηγών εξεύρεσής τους, τη μη στρέβλωση του ανταγωνισμού, την εξασφάλιση κατά το δυνατόν συμμετρικών επιπτώσεων, και φυσικά τη σύμφωνη γνώμη της πολιτείας έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στη δομή ενός σύγχρονου τραπεζοασφαλιστικού συστήματος και συνεπώς να συνάδει με τις διεθνείς, και ιδιαίτερα τις ευρωπαϊκές, εξελίξεις στο χώρο.